

УДК 351.85

С. П. Кучин,

к. е. н., доцент, старший науковий співробітник наукового відділу з проблем державної безпеки Національного університету цивільного захисту України, м. Харків

СУТНІСТЬ ТА ДИНАМІКА РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УКРАЇНІ ЯК ОБ'ЄКТУ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

S. Kuchyn,

PhD in economics, associate professor, Senior scientific employee of Scientific department of the State Security problems of the National University of Civil Protection of Ukraine, Kharkiv

NATURE AND DYNAMICS OF THE SOCIAL AND CULTURAL INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT IN UKRAINE AS THE STATE REGULATION OBJECT

У статті досліджено сутність та динаміку розвитку соціально-культурної інфраструктури в Україні. Акцент дослідження зроблено на аналізі специфіки функціонування соціально-культурної інфраструктури в Україні як об'єкту державного регулювання. Досліджено складові інфраструктури в залежності від мети їх функціонування. Висвітлено поділ інфраструктури на виробничу та соціальну. Зроблено висновок, що розміщення елементів соціальної інфраструктури відіграє важливу роль в організації суспільного виробництва та створенні передумов для розвитку трудових ресурсів. Визначено сучасні тенденції розвитку соціальної інфраструктури як важливого об'єкту застосування механізмів державного регулювання. В роботі уточнено термін "інфраструктура". Введено до наукового обігу категорію культурно-мистецької інфраструктури як комплексу об'єктів та суб'єктів сфери культури (театральної, бібліотечної, музейної справи), на які покладено відповідальність за досягнення розвитку людського потенціалу через механізми формування в суспільстві морально-етичних цінностей, світогляду, усталених ціннісних орієнтацій як фундаменту соціально-економічного розвитку держави та пріоритетного напрямку державної культурної політики.

The Article has studied the nature and dynamics of the social and cultural infrastructure development in Ukraine. The focus of the study was made on the analysis of the specific functioning of the social and cultural infrastructure in Ukraine as the state regulation object. The infrastructure components have been studied, depending on the purpose of their functioning. The division of the infrastructure into production and social has been highlighted. It has been concluded that placement of the elements of the social infrastructure plays an important role in organizing the social production and creation of pre-conditions for the development of human resources. The modern tendencies of development of the social infrastructure as an important object of using the state regulation mechanisms have been defined. The term "infrastructure" has been clarified in the work. A category of the cultural and artistic infrastructure has been introduced into the scientific circulation as a set of objects and subjects of the sphere of culture (theater, library, museum matters), which are responsible for achieving the human potential development through the mechanisms of formation of the moral and ethical values in the society, outlook, and established value orientations as the foundation of the social and economic development of the state and priority direction of the state cultural policy.

*Ключові слова: інфраструктура, соціальний, культура, механізм, держава, регулювання, розвиток.
Key words: Infrastructure, social, culture, mechanism, state, regulation, and development.*

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Незважаючи на посилену увагу до проблем інфраструктури, її конкретне визначення залишається суперечливим. Серед дослідників спостерігається розход-

ження поглядів на місце і значення інфраструктури в системі суспільного відтворення [1]. Термін "інфраструктура" походить від сполучення латинських слів *infra* (нижче, під) і *structura* (будова, розташування) і визначається як комплекс галузей народного господарства, що обслуговують виробництво. Термін "інфраструкту-

ра" з'явився в науковому обігу в кінці 40-х років ХХ ст., та використовувався для визначення комплексу галузей народного господарства, що обслуговують промислове та сільськогосподарське виробництво. В сучасних економічних словниках інфраструктуру визначають як сукупність підприємств і організацій, видів їх діяльності, які необхідні для забезпечення і створення умов для функціонування виробництва, обігу товарів, а також життєдіяльності людей. На основі такого визначення важко встановити, яке коло галузей або видів економічної діяльності, єдиних за своїм функціональним значенням, притаманні тій чи іншій інфраструктурі. Інфраструктура як система щораз визначається щодо певного об'єкта. Вона перебуває з цим об'єктом у прямих і зворотних зв'язках, а їх реалізація призводить до якісних і кількісних змін як самого об'єкта, так і його інфраструктури.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Суттєвий внесок у дослідження проблем розвитку сфери послуг, механізмів регулювання діяльності її складових елементів, трансформації соціально-культурної інфраструктури в Україні зробили такі вчені, як Воробйова Т., Дегтяр А., Домбровська С., Жулинський М., Мирвода С., Новіков В., Павлов О., Паламарчук М., Садковий В., Черба В., Шпильова Ю. та інші. В роботах наведених вище авторів досліджуються методологічні, теоретичні та практичні аспекти розвитку сфери послуг, механізми функціонування та вдосконалення державного регулювання соціальної сфери в Україні та світі.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Ціль статті полягає у виявленні особливостей та динаміки розвитку соціально-культурної інфраструктури в Україні як об'єкту державного регулювання. Завданнями дослідження є аналіз складових інфраструктури в залежності від мети їх функціонування, визначення сучасних тенденції розвитку соціальної інфраструктури як важливого об'єкту застосування механізмів державного регулювання.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Узагальнюючи існуючі дослідження, присвячені проблемам розвитку інфраструктури, можна зробити висновок, що інфраструктура являє собою сукупність виробництв і видів діяльності, що надають виробничі послуги матеріальному виробництву, забезпечуючи економічний обіг у народному господарстві, виробляючи послуги та духовні блага для населення, створюючи умови для охорони та відтворення природного середовища [1]. Разом з тим, метою розвитку інфраструктури є створення умов відтворення населення, робочої сили і, водночас, зростання демографічного потенціалу.

Розглянемо, які саме елементи містить інфраструктура. Представлені в науковій літературі визначення "інфраструктури" умовно можна розділити на ті, які визначають інфраструктуру як:

— комплекс допоміжних галузей, виробництв і видів діяльності з обслуговування основного виробництва і населення;

— сукупність об'єктів та інженерно-технічних споруд, що забезпечують ефективне функціонування підприємств матеріального виробництва, життєдіяльності та інтелектуального розвитку населення на певній території;

— частину матеріально-технічної бази, яка забезпечує загальні умови розвитку економіки і соціальних процесів [10, с. 5].

На наш погляд, вдалим і лаконічним є наступне визначення: "Інфраструктура — це сукупність різних об'єктів, діяльність яких спрямована на створення комплексу умов для розвитку виробництва і забезпеченості населення відповідними послугами" [10, с. 16].

Але слід зазначити, що інфраструктуру доцільно розглядати не лише як комплекс об'єктів, які її складають, але і як сукупність суб'єктів інфраструктури, які володіють майновими правами на об'єкти інфраструктури.

Крім того, інфраструктура покликана не лише задовольняти потреби споживачів, але і формувати ці потреби, визначати їх структуру, "збуджувати" попит не лише на матеріальні блага, але й на блага духовного порядку.

Таким чином, інфраструктура — це складний комплекс взаємопов'язаних фізично-матеріальних комплексів (об'єктів), фізичних та юридичних осіб (суб'єктів), які функціонують заради формування та задоволення потреб споживачів.

Аналізуючи різні точки зору, що пропонуються як в довідковій, так і в науковій літературі, можна констатувати поділ інфраструктури на виробничу та соціальну [1]. Приналежність об'єкта до того чи іншого виду інфраструктури визначається метою його функціонування. Таким чином, у сучасній літературі виділяються поняття "виробнича інфраструктура" та "соціальна інфраструктура".

Виробнича інфраструктура визначається як комплекс галузей, які обслуговують матеріальне виробництво, забезпечують підвищення його ефективності. До складу галузей виробничої інфраструктури відносять транспорт і зв'язок, складське господарство, ремонтно-будівельний комплекс, інформаційне забезпечення.

Більш детально проаналізуємо сутність і зміст соціальної інфраструктури. У сучасних умовах зростає роль соціальної сфери, яка найбільш активно виявляє себе в розвинених країнах світу, де частка працівників, задіяних у ній, вища, ніж у матеріальному виробництві. Розвиток соціальної сфери безпосередньо впливає на стан економіки і культури країни, тому можна стверджувати, що працівники освіти, охорони здоров'я, культури відіграють важливу роль у розвитку економіки країни [8]. Під соціальною сферою розуміють життєве середовище, в рамках якого відбувається фізичне і духовне формування особистості. У цьому сенсі її кількісним виміром виступає соціальна інфраструктура, яку складають відповідні підприємства, установи та організації, а якісним — соціальний розвиток, що відображає стан життєвого середовища [5].

Визначення соціальної інфраструктури у вітчизняній науці сформувалося на межі галузей соціально-економічних знань і сфери обслуговування. У 70-ті роки ХХ ст. з'явилися перші фундаментальні праці, присвячені

дослідженню соціальної інфраструктури. На початковому етапі відбувалося ототожнення соціальної інфраструктури та сфери послуг. У науковій літературі й досі не існує єдиного уніфікованого визначення соціальної інфраструктури [10, с. 16], але всі вони яскраво відображають її сутність. Наведемо кілька визначень цього терміна:

— соціальна інфраструктура — сукупність організацій, послуг і сфер, які забезпечують сприятливі умови життєдіяльності людей на виробництві та в побуті;

— соціальна інфраструктура — сукупність певних сфер діяльності, функціонування яких спрямоване на задоволення особистих потреб населення, забезпечення його життєдіяльності та гармонійного розвитку кожної людини [10, с. 16];

— соціальна інфраструктура — сукупність об'єктів, функціонування яких пов'язано із задоволенням особистих потреб, забезпеченням життєдіяльності, інтелектуального і духовного розвитку людини;

— соціальна інфраструктура — комплекс об'єктів (підприємств, установ, організацій та споруд), які забезпечують умови функціонування суспільного виробництва і життєдіяльності населення, формування фізично та інтелектуально-розвиненого, суспільно-активного індивіда;

— соціальна інфраструктура — це частина загальної інфраструктури, сукупність виробництв і видів діяльності, які спеціалізуються на обслуговуванні населення [6, с. 159];

— соціальна інфраструктура — структурний елемент господарського комплексу, складова його функціональної і територіальної структури.

Функції соціальної інфраструктури підпорядковані цілям соціального та економічного розвитку суспільства. До них можна віднести:

— створення умов для формування прогресивних тенденцій у демографічних процесах;

— відтворення робочої сили, яка буде відповідати якісним потребам і рівню розвитку виробництва;

— ефективне використання трудових ресурсів;

— забезпечення оптимальних житлово-комунальних і побутових умов життя населення;

— поліпшення і збереження фізичного здоров'я населення;

— раціональне використання людиною вільного часу.

Основною метою функціонування соціальної інфраструктури є повний і всебічний розвиток людини шляхом задоволення її побутових, духовних і культурних потреб.

До соціальної інфраструктури відносять сферу виробництва послуг і духовних благ: послуги в галузі права, безпеки, виховання, освіти, культури, соціального забезпечення, охорони здоров'я, житлового будівництва тощо. Підприємства, організації та установи соціальної інфраструктури створюють необхідні умови для життєдіяльності населення через надання різноманітних послуг.

Розвиток соціальної інфраструктури тісно пов'язаний з вирішенням соціальних та економічних завдань. Наразі, вирішення проблеми розвитку соціальної інфраструктури в значній мірі визначається розвитком рин-

кових відносин в державі. Розвиток соціальної інфраструктури вимагає повного обліку не тільки потреб населення в послугах, але і визначення рівня попиту та пропозиції, всебічного обґрунтування управлінських рішень щодо формування ринкових відносин у сфері реалізації послуг. Розвиток інфраструктури повинен здійснюватися в повній відповідності з принципами соціальної справедливості, тобто з урахуванням результатів суспільної праці [6, с. 159].

Розміщення елементів соціальної інфраструктури відіграє важливу роль у організації суспільного виробництва, у формуванні територіально-виробничих комплексів, створюючи передумови для стабілізації трудових ресурсів. Таким чином, соціальна інфраструктура є важливим об'єктом застосування механізмів державного регулювання.

Серед сучасних причин гальмування розвитку соціальної інфраструктури можна виділити наступні: зменшення обсягів реального фінансування діяльності соціальної інфраструктури, скорочення обсягів капітальних вкладень в будівництво об'єктів соціального призначення; високий ступінь зносу основних засобів; значні регіональні відмінності в забезпеченні об'єктами соціальної інфраструктури, зниження рівня матеріального добробуту населення при зростанні цін на послуги, що надаються об'єктами соціальної інфраструктури; недосконале податкове законодавство [10, с. 9].

Важлива складова соціальної інфраструктури — працівники підприємств, організацій та установ: робітники, службовці, спеціалісти різного профілю [6]. Необхідно враховувати духовний та культурний зміст їх праці, який надає людині можливості саморозвитку, культурного і професійного зростання.

При розробці механізмів державного регулювання соціальної сфери слід враховувати, що інфраструктура впливає на виробництво через основну складову продуктивних сил — людину. Розвиток соціальної інфраструктури створює передумови для економії часу та сприяє підвищенню продуктивності праці, впливає на умови життя та на структуру використання вільного часу. Відтворення трудових і соціальних здібностей кожної людини забезпечується шляхом задоволення її духовних, освітніх та інших потреб [10, с. 17].

У свою чергу, соціальної інфраструктуру доцільно поділяти на соціально-побутову і соціально-культурну складові.

Соціально-побутова інфраструктура спрямована на створення умов для відтворення людини як біологічної істоти (через побутове середовище), задоволення її потреб у належних умовах життя.

Соціально-культурна інфраструктура сприяє відтворенню духовних, інтелектуальних (через культурно-освітнє середовище) і, багато в чому, фізичних властивостей індивіда, формуванню його як економічно-активної особистості, що відповідає певним вимогам суспільства до якості робочої сили.

До складу соціально-побутової інфраструктури варто віднести такі елементи: житлово-комунальне господарство, побутове обслуговування населення, торгівля та громадське харчування, пасажирський транспорт і зв'язок.

На протигагу соціально-побутовій інфраструктурі, соціально-культурна інфраструктура охоплює охорону здоров'я, рекреаційне господарство, фізичну культуру і спорт, соціальне забезпечення, освіту, культуру і мистецтво, культові організації.

Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю в державі, однак недооцінка ролі інтелектуального потенціалу і недостатньо ефективне його використання в Україні призводять до того, що у матеріальному виробництві спостерігається яскраво виражений трудомісткий і сировинний характер. Виходячи з цього, інфраструктуру соціально-культурної сфери доцільно досліджувати не лише у фізично-речовій формі як сукупність взаємопов'язаних елементів структури, але і як сукупність культурних цінностей, традицій і ціннісних орієнтацій, норм і правил поведінки людей, їх ментальності. Духовна сфера "розставляє" пріоритети в процесі прийняття людиною рішень щодо своєї поведінки в економічному житті. Соціально-культурну інфраструктуру доцільно розглядати як таку, що формує світогляд людини, орієнтує її на діяльність, спрямовану на розвиток і самореалізацію власного потенціалу.

У свою чергу, актуальним є поділ соціально-побутової інфраструктури на дві складові: торгово-економічну (житлово-комунальне господарство, сфера побутового обслуговування) та соціально-економічну (торгівля і громадське харчування, соціальне забезпечення, транспорт і зв'язок).

Торгово-економічна складова орієнтована на задоволення побутових потреб людини, а соціально-економічна — на задоволення природно-фізичних потреб, а також потреб населення в засобах зв'язку та переміщенні.

У свою чергу, соціально-культурна інфраструктура поділяється на освітньо-економічну (освіта, культура та мистецтво) та оздоровчо-економічну (охорона здоров'я, фізична культура і спорт, рекреаційне господарство) складові.

Освітньо-економічна складова орієнтована на виховання освіченої та духовно-збагаченої особистості, а оздоровчо-економічна — на поліпшення фізичного здоров'я населення. Кожній сфері діяльності соціальної інфраструктури притаманна власна організаційна структура, форми обслуговування населення, механізми функціонування. Все це зумовлює надзвичайну різноманітність і складність проблем розвитку соціальної інфраструктури [10, с. 6—7]. Саме освітньо-економічна інфраструктура формує і задовольняє потреби людини в інтелектуальному, моральному та духовному розвитку.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Суб'єктний аналіз соціально-економічних проблем розвитку соціально-культурної інфраструктури на сьогодні є найбільш актуальним. Враховуючи це, доцільним вважаємо уточнення сутності та змісту освітньо-економічної інфраструктури. На наш погляд, не є доречним поєднувати елементи освітньої та культурної інфраструктури в єдиний елемент соціальної інфраструктури. Дійсно, освіта та культура відіграють голов-

ну роль у вихованні людини як суб'єкту соціально-духовного життя. Але отримання освітньої "наповненості" є для сучасної людини законодавчо-обов'язковим елементом, в той час як отримання культурної "наповненості" залежить від бажання самої людини та не підпорядковується законодавчій ініціативі. Так, отримання освіти є обов'язковою вимогою для людини, а відвідування закладів та установ сфери культури відбувається виключно за особистим бажанням. Сфера освіти надає знання, формує у людини певні уміння та навички, виконуючи, переважно, освітню функцію. В порівнянні з нею, заклади та установи сфери культури, здебільшого, сприяють формуванню в суспільстві морально-етичних цінностей, виконуючи функцію формування світогляду людини через призму усталених ціннісних орієнтацій, а функціонування культових організацій відноситься виключно до царини особистісних вірувань та вподобань відвідувачів. Тому виокремлення з освітньо-економічної інфраструктури її самостійного елемента — культурно-мистецької інфраструктури, до якої належать елементи театральної, бібліотечної, музейної справи, є цілком доречним. Культурно-мистецьку інфраструктуру доцільно визначати як комплекс об'єктів та суб'єктів сфери культури (театральної, бібліотечної, музейної справи), на які покладено відповідальність за досягнення розвитку людського потенціалу через механізми формування в суспільстві морально-етичних цінностей, світогляду, усталених ціннісних орієнтацій як фундаменту соціально-економічного розвитку держави та пріоритетного напрямку державної культурної політики.

Дослідження факторів розвитку сфери послуг дозволяє охарактеризувати роль сфери послуг у національному господарстві. Сфера послуг посідає чільне місце у розвитку людського капіталу; впливає на функціонування та розвиток матеріального виробництва; сприяє збільшенню вільного часу; створює можливості для глибшого задоволення і розвитку потреб людей і суспільства; є найважливішим елементом формування сучасної якості життя; забезпечує якість економічного зростання і підвищення конкурентоспроможності країни [4, с. 292]. Таким чином, розвиток соціально-культурної інфраструктури значною мірою залежить від впливу держави. Виділення бюджетних коштів сприяє розвитку послуг медичного обслуговування, освіти, культури. Однак ці послуги мають обмежений розвиток у зв'язку з невеликими ресурсами, які нині на них виділяються в Україні. Сфера культури більшою мірою захищена від іноземного впливу, оскільки проникнення іноземних послуг в цю сферу може зчинити негативний вплив на її суверенітет та державну безпеку. Тому сфера послуг потребує посиленого контролю та регламентації з боку органів влади та місцевого самоврядування.

Література:

1. Воробйова Г. Значення інфраструктури в сучасному процесі розвитку суспільства / Г. Воробйова // Вісник Донецького національного університету економіки і торгівлі імені М. Туган-Барановського. — 2009. — № 3. — С. 10—14.
2. Дегтяр А.О. Державне та регіональне управління в соціальній сфері: монографія / [А.О. Дегтяр та ін.];

за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. А.О. Дегтяра. — Харків: С.А.М., 2015. — 551 с.

3. Домбровська С.М. Державне управління вищою освітою в умовах трансформаційних перетворень: моногр. / С.М. Домбровська. — Х.: Оберіг, 2010. — 176 с.

4. Основні проблеми економіки розвитку / Пер. з англ. / А. Філіпенко, В. Геєць, І. Крючкова, Е. Ліанова, В. Опарін, В. Федорова. — К.: Либідь, 2003. — 684 с.

5. Павлов О. Концептуальні засади розвитку соціальної сфери села в умовах його реформування / О. Павлов // Статистика України. — 2005. — № 3. — С. 77—80.

6. Паламарчук М. Економічна і соціальна географія України з основами теорії: посібник для викладачів економічних і географічних факультетів вузів, наукових працівників, аспірантів / М. Паламарчук, О. Паламарчук. — К.: Знання, 1998. — 416 с.

7. Садковий В.П. Державне управління в сфері формування освітніх стандартів підготовки фахівців цивільного захисту України: монографія / В.П. Садковий; Нац. ун-т цив. захисту України. — Х.: [б. в.], 2013. — 237 с.

8. Токарчук Д. Методологічні основи оцінювання соціальної інфраструктури сільських поселень [Електронний ресурс] / Д. Токарчук. — Режим доступу: http://www.rusnauka.com/12_ENXXI_2010/Economics/65341.doc.htm

9. Черба В.М. Механізми державного управління сферою культури в Україні: автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02 / В.М. Черба; Акад. муніцип. упр. — Київ, 2015 — 20 с.

10. Шпильова Ю. Основні напрями розвитку і розміщення соціальної інфраструктури в умовах транзитивної економіки: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.10.01 / Ю. Шпильова; Рада по вивч. продуктив. сил України НАН України. — К., 2006. — 20 с.

References:

1. Vorobjova, H. (2009), "The value of modern infrastructure in the development of society", *Visnyk Donets'koho natsional'noho universytetu ekonomiky i torhivli imeni Mykhajla Tuhana-Baranovs'koho*, vol. 3, pp. 10—14.

2. Diehtiar, A.O. (2015), *Derzhavne ta rehional'ne upravlinnia v sotsial'nij sferi* [State and regional administration in the social sphere], S.A.M., Kharkiv, Ukraine.

3. Dombrovs'ka, S.M. (2010), *Derzhavne upravlinnia vyschoiu osvitoiu v umovakh transformatsijnykh peretvoren'* [The state of higher education in terms of transformations], Oberih, Kharkiv, Ukraine.

4. Filipenko, A. Heiets', V. Kriuchkova, I. Lianova, E. Oparin, V. and Fedorova, V. (2003), *Osnovni problemy ekonomiky rozvytku* [The main problems of the economy], Lybid', Kyiv, Ukraine.

5. Pavlov O. (2005), "Conceptual framework of rural social sphere in terms of its reform" *Statystyka Ukrainy*, vol. 3, pp. 77—80.

6. Palamarchuk, M. (1998), *Ekonomichna i sotsial'na heohrafiia Ukrainy z osnovamy teorii* [Economic and social geography of Ukraine on the basis of theory], Znannia, Kyiv, Ukraine.

7. Sadkovyj, V.P. (2013), *Derzhavne upravlinnia v sferi formuvannia osvitnikh standartiv pidhotovky fakhivtsiv tsyvil'noho zakhystu Ukrainy* [State management in the fields of educational standards of training specialists civil protection Ukraine], Nats. un-t tsyv. zakhystu Ukrainy, Kharkiv, Ukraine.

8. Tokarchuk, D. (2010), *Metodolohichni osnovy otsiniuvannia sotsial'noi infrastruktury sil's'kykh poselen'* [Methodological bases Evaluation of social infrastructure of rural settlements], available at: http://www.rusnauka.com/12_ENXXI_2010/Economics/65341.doc.htm (Accessed 15 Nov 2016).

9. Cherba, V.M. (2015), "Mechanisms of management in the sphere of culture in Ukraine", Ph.D. Thesis, State governance, Akademiia munitsypal'noho upravlinnia, Kyiv, Ukraine.

10. Shpyl'ova, Yu. (2006), "The main directions of development and deployment of social infrastructure in the conditions of transitive economy", Ph.D. Thesis, Economy, Rada po vuvchenniu produktyvnykh syl Ukrainy NAN Ukrainy, Kyiv, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 04.01.2017 р.

АГРОСВІТ

www.agrosvit.info
Передплатний індекс: 23847

Виходить 24 рази на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук з ЕКОНОМІКИ